

IV.1. MEHANIZAM ZA IMPLEMENTACIJU, MONITORING I EVALUACIJU SREDNJOROČNE RAZVOJNE STRATEGIJE BiH (PRSP)

Ulazak u Evropsku uniju će i u narednim godinama ostati visok prioritet za BiH. Ovaj proces nameće vladama u BiH obavezu da rade na izgradnji kapaciteta za strateško planiranje, kao i na djelotvornom mehanizmu za provođenje politike i za njeno praćenje. Proces pripreme Srednjoročne razvojne strategije BiH (PRSP) pomogao je vladama da ojačaju svoj kapacitet u oblasti strateškog planiranja. Međutim, još uvijek postoji potreba i prostor za jačanje ovog segmenta.

Na temelju rada na izradi Studije izvodljivosti i Srednjoročne razvojne strategije BiH (PRSP), Vijeće ministara BiH je, zajedno sa entitetskim vladama, 29. 07. 2003. usvojilo Akcioni plan za realizaciju hitnih reformi (AP). Tako je uveden početni mehanizam monitoringa u implementaciji strateških dokumenata. Međutim, kao i u slučaju strateškog planiranja, postoji potreba za daljnjim jačanjem politika u oblasti monitoringa i evaluacije.

U toku procesa pripreme PRSP na tehničkom, ali i ministarskom nivou vršene su konsultacije u vezi sa najpodesnijim mehanizmom za implementaciju, monitoring i evaluaciju ovog strateškog dokumenta. U tom kontekstu, Vijeće ministara BiH je, zajedno sa entitetskim vladama, odlučilo da formira Ured za koordinaciju ekonomskih istraživanja i monitoring implementacije Srednjoročne razvojne strategije BiH (Ured), koji će raditi u sklopu Ureda Predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH.

Glavni zadaci Ureda su:

- koordiniranje izrade budućih socio-ekonomskih istraživanja, u vezi sa ekonomskim razvojem i EU integracijama,
- monitoring implementacije akcionih planova, koji će proizaći iz implementacije PRSP i sličnih strateških dokumenata.

Uzimajući u obzir visok prioritet svih vlada u vezi sa integracijom zemlje u EU, Ured će usko surađivati sa Direkcijom za evropske integracije. Sam PRSP integrisao je sve važne aktivnosti koje se tiču integracije zemlje u EU.

Kako bi se unaprijedila koordinacija u implementaciji PRSP bit će ojačani uredi entitetskih premijera, a posebno entitetska ministarstva finansija, u nastavku aktivnosti na revidiranju srednjoročnih okvira rashoda (SOR), i povezivanju PRSP prioriteta sa budžetskim ciklusima. Vlada FBiH će, u sklopu već uspostavljene koordinacije sa kantonalnim vladama, koristiti ovaj mehanizam za implementaciju PRSP prioriteta. Konačno, biti će neophodno i dalje jačati koordinaciju između timova za implementaciju PRSP i jedinica za koordinaciju izrade programa javnih investicija.

Implementacija PRSP zadržat će iste elemente kao i u slučaju njegove pripreme. Najvažnije odluke bit će donošene u okviru Koordinacionog odbora za ekonomski razvoj i EU integracije, kojim predsjedava Predsjedavajući Vijeća ministara BiH, a čine ga entitetski premijeri, ministri finansija na državnom i entitetskim nivoima, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara za ekonomska pitanja, ministar za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose BiH i direktor Direkcije za evropske integracije. Na tehničkom nivou radit će se kroz radne grupe, koje su formirane u toku pripreme PRSP, a koje čine predstavnici državne i entitetskih vlada.

U procesu implementacije PRSP važnu ulogu će igrati civilno društvo. Ured za koordinaciju ekonomskih istraživanja i monitoring implementacije Srednjoročne razvojne strategije BiH (Ured) vodit će proces konsultacija i uključivanja nevladinih i drugih organizacija u izradu budućih strateških dokumenata i implementacije PRSP, kao i naučnih radnika, predstavnika sindikata, mladih i privatnog sektora. Kao i u slučaju pripreme PRSP, predstavnicima civilnog društva bit će omogućeno da nastave djelovati u okviru radnih grupa za implementaciju PRSP. U budžetu Ureda za koordinaciju ekonomskih istraživanja i monitoring implementacije Srednjoročne razvojne strategije BiH već su predviđena sredstva za podršku NVO organizacijama, koje će raditi na implementaciji specifičnih projekata u okviru PRSP.

Ured će izvještavati javnost o rezultatima i toku implementacije PRSP, putem redovnih izvještaja o statusu implementacije njegovih akcionih planova i uspješnosti ostvarivanja ciljeva PRSP. Vijeće ministara BiH će svakih 6 mjeseci izvještavati Parlamentarnu skupštinu BiH o implementaciji strategije. Da bi se utvrdilo da li se planirani ciljevi ostvaruju, u narednom srednjoročnom razdoblju biti će potrebno pratiti trendove indikatora.

U septembru 2000. godine, usvajanjem Milenijumske deklaracije od strane 189 zemlja članica UN, ukazano je na ključne ciljeve čovječanstva na pragu novog milenijuma, kao i na konkretne mjere za ocjenu napretka ispunjenja ovih ciljeva. U slučaju Bosne i Hercegovine, UNDP radi na objedinjenom Izvještaju o humanom razvoju (NHDR) i Izvještaju o Milenijumskim razvojnim ciljevima (MDGR). Izrada Srednjoročne razvojne strategije BiH (PRSP) i UNDP Izvještaja NHDR – MDGR odvijali su se u isto vrijeme i u međusobnoj saradnji. PRSP je uz pomoć UNDP izvještaja imao mogućnost da u mehanizam monitoringa PRSP uključi Milenijumske razvojne ciljeve i indikatore, prilagođene Bosni i Hercegovini. Razvojna strategija BiH (PRSP) definirana je kao srednjoročna strategija (2004. – 2007.), dok su MDGs dugoročna strategija (do 2015.), te su stoga ove dvije strategije komplementarne.

Da bi PRSP indikatori bili sistematski praćeni, planira se dodatno jačanje kapaciteta statističkih institucija, te partnerski rad s nevladinim organizacijama (NVO) i međunarodnim institucijama. Jedan od instrumenata za koji se predviđa da će biti od koristi za praćenje implementacije Srednjoročne razvojne strategije BiH (PRSP) jeste Panel anketa Život u BiH¹. Potrebno je naglasiti da korištenje rezultata ove ankete neće dovesti do zanemarivanja rezultata drugih istraživanja i procjena.

Dio podataka koje prikuplja Panel anketa odnosi se na Srednjoročnu razvojnu strategiju BiH (PRSP), a upitnik koji se koristi može dodatno biti uskladjen, u cilju prikupljanja još većeg broja indikatora. Panel anketa Život u BiH u svom upitniku za treći i četvrti val ne sadrži modul za praćenje pokazatelja stepena siromaštva. Da bi se došlo do podataka, koji su od iznimnog značaja za praćenje implementacije PRSP, potrebno je osigurati dodatna finansijska sredstava, kako bi se upitnikom panel ankete mogle prikupljati i informacije o stepenu siromaštva u BiH. U suprotnom, postoji opasnost da za period 2004 – 2005. godine BiH neće imati indikatore za stepen siromaštva, jer rezultati ankete o budžetu domaćinstva, s obzirom na različitu metodologiju u odnosu na LSMS, neće biti poznati prije kraja 2005. godine.

U narednom periodu se očekuje rad na izradi ankete o budžetu domaćinstva i ankete o radnoj snazi, koje će dodatno doprinijeti praćenju ciljeva Srednjoročne razvojne strategije BiH (PRSP). Važno je istaknuti da su pojedine NVO organizacije (ICVA) već razvile projekte za monitoring implementacije PRSP, koji su dio ukupnog mehanizma za monitoring i evaluaciju strategije PRSP.

Bitno je istaći da će nedovoljno izgrađen sistem statistike u BiH, te s tim u vezi nepouzdanost podataka, predstavljati poseban problem kod monitoringa i evaluacije PRSP, a samim tim i Milenijumskih razvojnih ciljeva. Poznato je da posljednji popis stanovništva, obavljen prije rata (1991. godine), ne može biti pouzdana statistička osnova za zaključivanje o stanju i trendovima u periodu nakon rata. Daljnje jačanje institucionalnog okvira za strateško planiranje unutar vlada, i realizaciju razvojnih politika, mora podrazumijevati i paralelno jačanje oblasti statistike u čitavoj zemlji.

Indikatori za praćenje ostvarivanja MDGs i ciljeva PRSP-a

Indikatori	Izvori podataka za BiH	Procjene za BiH (2000./2001.)	Projekcije za 2007.
I CILJ: Eliminirati ekstremno siromaštvo i glad			
Procenat stanovništva ispod linije siromaštva ²	LSMS ³	19,1% (opće)	16%
Gap (margina) siromaštva	LSMS	4,6%	
Učešće najsiromašnije petine u nacionalnoj potrošnji	LSMS	9,6%	
Prevenција neuhraњenosti djece do 5 godina	UN Statistics Division, UNICEF	4%	
Ginijev index – koeficijent	IHR MRC Izvještaj	0,26	0,27
Učešće najbogatije petine u prihodima	LSMS	35,8%	

¹ Projekat financira DFID, a implementira BSAL/IPHI (implementacija u tri talasa pokriva period od 2002. do 2006. godine)

² Korištena je generalna linija siromaštva za BiH

³ Anketa o mjerenju životnog standarda u BiH

Stopa nezaposlenosti	LSMS WB BiH PovertyAssessment 2003 Oficijelna statistika	16,4% 28,1% 41,0%	13,5% 22% 30%
Učešće neformalnog sektora u ukupnoj zaposlenosti	LSMS	36,2%	
II CILJ: Postići univerzalnu obuhvatnost osnovnim obrazovanjem			
Neto stopa upisa u osnovnu školu	BiH NHDR 2002 WB BiH PovertyAssessment 2003 BiH od zavisnosti od pomoći do fiskalne samoodrživosti, ECSPE, 2002 LSMS	97% 95% 92,8% 98,9%	99%
Procenat učenika 5. razreda od broja upisanih u 1. razred	BH Common Country Study Development Indicators, Final Draft, 2002	99,0% 97,9% muško /98,2% žensko	99%
Stepen pismenosti stanovništva iznad 15 godina starosti	BiH NHDR 2002, procjena LSMS	85,9% 88,9%	90%
Stopa pismenosti dobi od 15 – 24 godine	BH Common Country Study Development Indicators, Final Draft, 2002	99,6% 99,6% muško 99,7% žensko	99%
Dodatni indikatori za BiH			
Stopa upisa u srednje škole	BiH NHDR 2002, procjena BiH od zavisnosti od pomoći do fiskalne samoodrživosti, ECSPE, 2002 LSMS	56,8% 72,6% 68,3%	75%
Stopa upisa na visoko obrazovanje	BiH NHDR 2002, procjena BiH od zavisnosti od pomoći do fiskalne samoodrživosti, ECSPE, 2002 LSMS	19,8% 24,2% 23,0%	25%
Procenat djece, obuhvaćene predškolskim obrazovanjem	WB BH Poverty Assessment, 2003 BiH od zavisnosti od pomoći do fiskalne samoodrživosti, ECSPE, 2002	4,3%	12%
Procenat GDP za obrazovanje	BiH od zavisnosti od pomoći do fiskalne samoodrživosti, ECSPE, 2002	6,0%	5,6% FBiH 4,5% RS
Stepen pismenosti stanovništva iznad 15 godina starosti	BiH NHDR 2002, procjena LSMS	85,9% 88,9%	90%
III CILJ: Unaprijediti spolnu jednakost i osnažiti društveni položaj žena			
Odnos broja dječaka i djevojčica u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju	BiH NHDR 2002, procjena LSMS	98:96 osnovno 56,3:57,5 srednje 18,4: 21,3 visoko 98,5:99,2 osnovno 67,2:69,2 srednje 16,9:20,6 visoko	98,8:99,5 osnovno 73:76 srednje 20:26 visoko
Učešće žena u plaćenom zapošljavanju u neagrarnom sektoru	FZS BiH, RZS RS, stanje mart 2001, proračun IHR MRC izvještaj	39,2%	40%
Procenat žena na zastupničkim mjestima u parlamentu BiH	CEDAW, čl. 7 - sudjelovanje žena u političkom i javnom životu	14,3%	16%
Dodatni indikatori za BiH			
Stopa registrirane nezaposlenosti žena	FZS BiH, RZS RS, stanje mart 2001, proračun IHR MRC izvještaj	45,0%	44%
Stopa zaposlenosti žena (učesće zaposlenih žena u ženskoj populaciji)	BiH NHDR 2002, procjena	11,9%	13%
Stopa ekonomski aktivnog ženskog stanovništva (učesće žena u ukupno zaposlenim)	BiH NHDR 2002, procjena	37,2%	38%

Učešće žena u izvršnoj vlasti	CEDAW, čl. 7 - sudjelovanje žena u političkom i javnom životu	2,38%	4%
Odnos pismenosti žena i muškaraca iznad 15 godina starosti	LSMS	94,1%	96,8%
IV CILJ: Smanjiti smrtnost djece			
Smrtnost djece do 5 godina/1000	UN Statistics Division, UNICEF, WHO ZZJZ FBiH, Fond ZZ RS, ZSFBiH BH Common Country Study Development Indicators, Final Draft, 2002	18 (19m/15ž) 13 (2000), 10,3 (2001) 11,2(2000) 9,61ž/12,69m	9,3
Smrtnost dojenčadi do 1 godine/1000	UN Statistics Division, WDI 2002 ZZJZ FBiH, Fond ZZ RS, ZSFBiH ASBiH, bilten 2/2003	13-15 11,2 (2000), 8,5 (2001) 9,7 (2000), 7,6 (2001) 8,51ž/10,78m	7,0
Procenat djece do 1 godine, vakcinisane protiv boginja	UN Statistics Division, UNICEF, ZZJZ FBiH, Fond ZZ RS, ZSFBiH	83% 80,74%-95,06%	98%
Dodatni indikatori za BiH			
Procenat novorođenčadi sa 2.500 grama težine ili manje	ZZJZ F BiH, Fond ZZ RS, ZSFBiH	4%	3%
Procenat djece do 6 mjeseci koja doje	ZZJZ F BiH, Fond ZZ RS, ZSFBiH	2,1%	5%
V CILJ: Poboljšati zdravlje porodilja			
Smrtnost majki pri porođaju (na 100.000 živorođenih)	UN Statistics Division BH Common Country Study Development Indicators, Final Draft, 2002	5,05 procjena	4
Procenat rođenih uz stručnu pomoć	UN Statistics Division ZZJZ F BiH, Fond ZZ RS, ZSFBiH BH Common Country Study Development Indicators, Final Draft, 2002	100% 99% 99,6%	100%
Dodatni indikatori za BiH			
Stopa fertiliteta (ukupan broj živorođenih na jednu ženu)	ASBiH Bilten 3/2003	1,3 (2000.) 1,4(2001.)	1,5
Stopa nataliteta u promilima	ASBiH Bilten 3/2003	10,5 (2000.) 9,9 (2001.)	11,5
Stopa mortaliteta u promilima	ASBiH Bilten 3/2003	7,8	7,1
Stopa prirodnog priraštaja u promilima	ASBiH Bilten 3/2003	2,4 (2000.) 1,9 (2001.)	3,7
Očekivani životni vijek	BiH NHDR, 2002 WDI 2002	73,3 (1995-2000.) 73 (76 ž/71 m)	73,5
VI CILJ: Suzbijati HIV/AIDS i druge zarazne bolesti			
Procenat upotrebe kontracepcije	WHO BH Common Country Study Development Indicators, Final Draft, 2002	49% (2001) 47,5% (2000)	55%
Broj odraslih oboljelih od AIDS, broj novih slučajeva	WDI 2002 HDR 2001	51 3	
Slučajevi i smrtnost od tuberkuloze/100.000	WHO	4 smrtnosti 50 slučajeva	0 30
TBC slučajevi otkrivenih i liječenih pod DOTS-om/100.000	WHO	90	N/A
Dodatni indikatori za BiH			
Procenat izdvajanja iz GDP za zdravstvo	BiH od zavisnosti od pomoći do fiskalne samoodrživosti, ECSPE, 2002 IHR MRC izvještaj	7,3%(2000) 5,5 (2000) 4,8 (2001)	6,7% FBiH 5,9% RS
Procenat zdravstveno osiguranih stanovnika	ZZJZ FBiH i ZZZ RS	78% (2001)	85%

Broj ljekara na 1000 stanovnika	ZZJZ FBiH i ZZZ RS	1,3 (2000) 1,5 (2001)	1,5
Broj bolničkih kreveta na 1000 stanovnika	ZZJZ FBiH i ZZZ RS	3,7 (2000) 3,2 (2001)	3,2
VII CILJ: Osigurati održivost okoliša			
Procenat zemlje prekriven šumom	WDI 2002, WRI IHR MRC izvještaj	44,6% 55,6%	52%
Procenat zemlje zaštićen radi očuvanja bioraznolikosti	WDI 2002, WRI	0,5%	1,5%
GDP po jedinici utrošene energije (pokazatelj ekonomske efikasnosti)	Na osnovu WDI 2002, proračunato za IHR MRC izvještaj	47,5	40
Emisija karbon dioksida/pc (1,000 kg)	IHR MRC izvještaj	3,2	3,5
Procenat stanovništva priključenog na sistem vodosnabdijevanja	IHR MRC izvještaj	53%	58%
Procenat stanovništva kojem je dostupna higijena/procenat domaćinstava koja imaju kanalizaciju	IHR MRC izvještaj	33%	36%
Procenat stanovništva sa privatnim posjedom	WB Poverty Assessment 2003 Izračunato od strane IHR MRC tima	Oko 71%	75%
Dodatni indikatori za BiH			
Potrošnje el. energije/pc (kwh/pc)	WDI 2002	540	1050
Postotak deminiranih minskih polja	IHR MRC izvještaj	5%	20%
VIII CILJ: Razviti globalno partnerstvo za razvitak			
Procenat stanovništva koje može obezbijediti lijekove na stalnoj bazi	IHR MRC Izvještaj	50% (2000)	60%
Telefonske linije na 1000 stanovnika	WDI 2002, WTDR 2001 Transition Report 2003, EBRD	103 (2000) 111 (2001)	150
Personalni kompjuteri na 1000 stanovnika	Globalni projekat: Politika nauke u FBiH, ANUBiH, 2002.	30	40
Ukupan javni dug (vanjski i unutrašnji) zemlje/GDP u%	Ministarstvo finansija i trezora BiH	67,0 (2003)	51,0%
Dodatni indikatori za BiH			
Udio javnih rashoda u GDP-u	Ministarstvo finansija i trezora BiH, 2003.	47,0%	Oko 43%
Broj internet korisnika na 100 stanovnika	UN Statistics Division	1,01 (2000) 1,11 (2001)	4,0
Potrošnja za istraživanje i razvoj % GDP	Globalni projekat: Politika nauke u FBiH, ANUBiH, 2002.	0,05 (2000)	0,4
Broj objavljenih naučnih radova u referentnim časopisima na 100.000 stanovnika	Globalni projekat: Politika nauke u FBiH, ANUBiH, 2002.	0,61 (2000)	4,8
GDP	Vijeće ministara BiH, 2003.	12,1 milijardi KM	16 milijardi KM